

La gran batalla del dèficit

Dimecres de la setmana passada, al vespre (hora de Nova York), Peter Jennings va començar el seu informatiu de l'ABC, un dels de més audiència als Estats Units, si no fa d'aquesta manera: "Avui els parlarem de dos

problemes que tenen els polítics: retallar els pressupostos i sortir reelegits a les eleccions". A continuació, el presentador de televisió desfeia l'enigma i explicava que Bill Clinton té el problema de tancar unes bases militars obsoletes a Califòrnia, que no serveixen per a res, per tal de reduir la despesa pública.

Pero l'anècdota és el menys important. La ve-

Maastricht exigeix grans esforços de reducció pressupostària. I tothom hi estaria d'acord, si no fos pel cost. L'electoral.

ritat és que el problema de retallar els pressupostos i guanyar les eleccions al mateix temps és comú a molts governs del món occidental. Molts països han d'afrontar el mateix repte: ser rigorosos en política econòmica perquè no hi ha diners per a tot. Això vol dir, inevitablement, estudiar d'on es pot retallar perquè la despesa dels estats no continuï augmentant any rere any; aplicar les tisores on sigui necessari, cosa que electoralment no surt a compte.

Sorpresa: "No cal anar tan de pressa". Vet aquí perquè la frase de Peter Jennings hauria pogut encapçalar també un informatiu de televisió d'aquí mateix. Els últims dies, el progressiu distanciament que CiU ha practicat en-

vers el Govern de Felipe González ha tingut un factor sorpresa: la política econòmica. Va ser quan Jordi Pujol llançà la bomba, no fa gaires dies, i va dir que no cal anar tan de pressa en la reducció del dèficit públic i que els pressupostos de l'any 96 no cal que siguin tan restrictius.

De seguida, enmig de la sospita —que es confirma més cada dia que passa— que Jordi Pujol i Felipe González han partit peres, l'explicació d'observadors i comentaristes polítics va ser que Jordi Pujol no vol presentar-se a unes eleccions després d'haver avalat una retallada dràstica de la despesa pública per tal de reduir el dèficit, perquè això sempre té costos electorals. Més o menys el que recordava Peter Jennings a Bill Clinton la setmana passada. A continuació s'ha encetat un debat públic que promet ser d'allò més interessant, perquè no hi ha dubte que val la pena escoltar els uns i els altres per veure qui té raó: si la tenen els partidaris de l'austeritat immediata o els partidaris de la moderació en política pressupostària.

La mare dels ous és el projecte d'unió monetària europea, que es consumarà el 1999 quan els països que estiguin a punt entrin a formar-ne part i creïn la moneda única. L'objectiu de pràcticament tots els partits de l'estat espanyol és ser dins d'aquest nucli "dur" de països europeus que, si tot va bé, tindran moneda única a la fi de segle. Per ser-hi, com se sap, caldrà complir amb els anomenats "criteris de convergència" que es van fixar a la cimera de Maastricht i que són el malson dels ministres d'Economia i dels governadors de bancs centrals de tot Europa.

L'any 99 es decidirà el 97. Espanya és un dels països allunyats de la convergència econòmica i que haurà de fer un esforç important per arribar a temps a la cita europea. La majoria dels quinze països comunitaris tindran problemes, però intentaran tenir les coses a punt el 1999. La llista de membres de la Unió Monetària es farà en una cimera de caps d'estat i de govern a finals del 1998, i per determinar els països que compleixen les regles del joc s'examinaran les últimes dades oficials disponibles, que segurament seran les de l'any 1997.

El Govern espanyol no té la paella pel mànec per corregir els desequilibris de l'economia del país quan vulgui, com no la té cap govern. Però sí que pot incidir molt directament en alguns aspectes, com el dèficit del pressupost i el deute públic. Els acords de Maastricht preveuen que només tindran l'accés a la Unió Monetària els països que, entre d'altres condicions més, no tinguin un dèficit pressupostari que superi el 3% del PIB (el producte interior brut) i que tampoc no tinguin un deute superior al 60% del PIB.

Enguany el dèficit estatal serà més o menys el doble, perquè voltarà el 6%, mentre que el deute serà aproximadament d'un 65 o 66%.

Per tot això, el secretari d'Estat d'Economia,

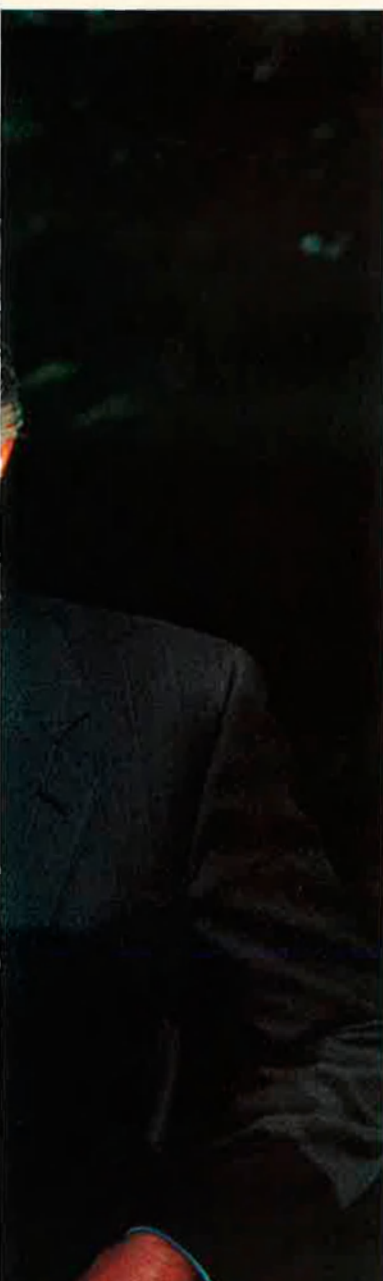
Alfred Pastor, diu que "és un ingenu qui es pensi que la reducció del dèficit es pot ajornar una i una altra vegada". De fet el pla de convergència de l'estat espanyol amb la Unió Europea preveu que l'any 96 el dèficit baixi al 4,4%, i que l'any 97 se situï en el 3% previst (és a dir, que es passi del 6% al 3% en dos anys, reduint-lo 1,5 punts cada any). "Si el pressupost del 1996 no compleix la reducció prevista d'1,5 punts, tothom sabrà que no complirem els criteris de Maastricht —diu Pastor—, perquè reduir els 3 punts de cop l'any 97 seria massa traumàtic."

Els països de la Unió seran més influents. Alfred Pastor dibuixa un panorama molt negre si Espanya no pot entrar a la Unió Monetària. Per al secretari d'Estat, i no és l'únic que pensa el mateix, la Unió Monetària acabarà sent alguna cosa més que una unió econòmica, que un mercat únic, perquè hi haurà moltes forces al continent que demanaran més. En aquesta situació, els països que formin part de la Unió Monetària, tallaran el bacallà.

Seran els països més influents. "Els que formin part de la Unió Monetària el 99 —diu— tindran més influència que els altres. Ara ens és urgent tenir menys inflació i un menor dèficit, perquè altrament no hi serem a temps", insisteix una vegada darrere l'altra. El seu pla, el pla del ministre Pere Solbes, de fet, és reduir aquest punt i mig de dèficit a base de retallar un bilió de pessetes del pressupost l'any que ve, i un xic més d'un bilió el 97. Això s'aconseguiria per la via de més ingressos, d'una banda, i menys despeses de l'altra. Els ingressos vindran sense necessitat d'apujar els principals impostos, perquè en una situació de recuperació econòmica com l'actual la recaptació via impostos creix perquè hi ha més activitat econòmica. Encara no han quantificat quin serà l'augment d'ingressos per aquest efecte. Només preveuen augmentar els impostos especials (alcohol, tabac, etc.) Per aquest capítol, els ingressos públics augmentarien entre 100 mil i 150 mil milions de pessetes. La disminució de la despesa, per tant, és el factor que hauria de contribuir més a aquesta reducció del dèficit. Pastor assegura que això no s'aconsegueix únicament retallant despeses corrents, "perquè arriba un moment que estalviar en la compra de bolígrafs o paper ja no dona més de si". Alguns dels estalvis ja els han anunciat: jubilaran 15.000 funcionaris i només cobriran 5.000 places, es pagaran menys diners en concepte d'assegurança d'atur perquè hi haurà menys treballadors parats, etc.

Retallar subvencions a les empreses.

El gran paquet de despeses socials, a part de l'atur, no podrà disminuir, i fins i tot augmentarà en una proporció semblant a la de la inflació. Són l'ensenyament, la sanitat i les pensions de la Seguretat Social, que el Govern de Felipe

Ara sí, sembla que Jordi Pujol i Felipe González han partit peres. El president de la Generalitat no vol presentar-se a unes eleccions després d'haver avalat una dràstica retallada de la despesa pública per tal de reduir el dèficit, perquè això sempre té costos electorals.

González té el compromís d'augmentar el mateix que augmenti l'IPC. Per tant, el gran gruix de la retallada vindrà del capítol de les subvencions, ajuts i desgravacions a les empreses, moltes de les quals no serveixen per a crear llocs de treball o influir en les decisions dels empresaris. Alfred Pastor afirma que molts d'aquests ajuts serveixen per tenir els empresaris més contents, però no per a modificar les seves decisions d'inversió.

Els números que fa la secretaria d'Estat d'Economia són que, dels 6 bilions de pessetes que s'enduen cada any aquests conceptes (subvencions, desgravacions...), una tercera part són conseqüència de la menor recaptació per IVA, impost sobre la renda o impost de societats que provoquen les deduccions i desgravacions. Les altres dues tercers parts són transferències de l'estat, ajuts i subvencions directes a empreses públiques i privades. D'aquest gran paquet, per tant, és d'on la gent del Ministeri d'Economia pretén obtenir l'any que ve la major part del bilió de pessetes de rebaixa dels pressupostos de l'estat.

Les raons de Convergència i Unió. El líder de Convergència i Unió, Jordi Pujol, té por que el sacrifici per reduir un bilió de pessetes del pressupost cada any sigui massa fort. Sempre diu que en aquests temes s'ha de fer el que sigui "políticament possible, socialment acceptable i econòmicament raonable". I no s'acaba de creure que no calgui retallar les despeses socials per aconseguir un estalvi tan important de diner públic. Per això proposa fer la reducció del dèficit en tres anys en lloc de fer-la en dos, de manera més gradual, de manera que la societat no hi pateixi tant.

Tant ell com altres polítics convergents han intentat explicar aquests dies que és més important anar "a poc a poc, però amb bona lletra". També s'hi han sumat els polítics del Partit Nacionalista Basc. El conseller d'Indústria de la Generalitat de Catalunya, Antoni Subirà, diu per exemple que és millor complir bé els pressupostos que s'aproven, en lloc d'aprovar uns pressupostos molt rígids i després no complir-los, com passa normalment. Francesc Homs, diputat a Madrid, afegeix l'argument que la retallada de pressupostos tindrà conseqüències negatives en la inversió pública (carreteres, etc.), i això farà patir les indústries que de-

Alfred Pastor. El secretari d'Estat d'Economia creu que els criteris de Maastricht i l'entrada en la Unió Monetària depenen de la reducció del dèficit aconseguida per l'any 1996.

penen més dels pressupostos estatals, com ara és el cas de la construcció.

Qui te raó? És difícil que l'opinió pública entengui per què CiU i PSOE van aprovar junts un pla de convergència que ara és motiu de separació. Els motius per complir els objectius previstos en el pla, fil per randa, tenen molt de pes, però els convergents també tenen motius per recomanar més "gradualisme". L'únic que no ha badat boca, en realitat, és el conseller d'Economia de la Generalitat de Catalunya, Macià Alavedra, que quan se li ha preguntat pel canvi d'actitud del seu partit entorn de la qüestió que afecta la política de reducció del dèficit no ha sabut gaire què contestar. Fa pocs dies, després d'entrevistar-se amb el ministre Solbes, va limitar-se a dir que els pressupostos del 96 seran "molt durs" i que la negociació serà "difícil". Res més.

La contradicció d'Alavedra. Macià Alavedra segurament és un dels polítics de Convergència que havia defensat més una política de rigor pressupostari. No en va és l'encarregat de quadrar els comptes de la Generalitat. I ara les circumstàncies polítiques són segurament les que l'obliguen a canviar de plantejaments quan, íntimament, sap que en el fons tots estan d'acord. Alfred Pastor ha apel·lat a la fibra dels grans empresaris familiars, que s'apleguen en torn de l'Institut de l'Empresa Familiar, demanant-los que facin un gest i que expressin la seva opinió en públic sobre aquest debat. Encara no ho han fet.

Qui sí que ha parlat, en canvi, és el president de la patronal Foment del Treball, Joan Rosell, que ha demanat mà dura en el pressupost i reducció de la despesa pública. Però també ha dit que no creu que l'actual govern socialista tingui prou força per tirar endavant aquesta política, de manera que el jove líder empresarial ha acabat posant els punts sobre les is en aquest debat: pressupostos d'ajust, d'acord, però no són possibles en època electoral.

La gran paradoxa és que probablement acabi tenint tota la rao del món l'Alfred Pastor, que l'altre dia, autoqualificant-se de "tècnic", deia: "els polítics sempre ens diuen als tècnics que som uns ingenus. Però aquesta vegada em sembla que els ingenus són els polítics, si es pensen que esperant un altre any a reduir el dèficit arribarem a temps a la moneda única". Acabi com acabi el debat, els responsables de la política monetària, els homes de Luis Ángel Rojo al Banc d'Espanya, comencen a témer que aquest estiu o aquesta tardor la pesseta no pateixi nous atacs especulatius, quan els mercats financers s'adonin que la baralla electoral d'ara mateix pot impedir la incorporació espanyola a la Unió Monetària l'any 1999.

Jordi Fortuny

